

Το θέατρο δίνει χώρο στην εξομολόγηση

Δείπνος Ι. Καμπανέλλης

- 1) Η τέχνη φωτίζει την αθέατη πλευρά των ανθρώπων
- 2) Εξομολόγηση: Ένα βάρος στην ψυχή που θέλει να βγει
- 3) Ποια εμπόδια συναντούν και δεν μπορούν να εξομολογηθούν στην κατάλληλη στιγμή;
- 4) Γεφυρώνεται το χάσμα ανάμεσα σε νεκρούς και ζωντανούς;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ: (Τέταρτη διάσταση)

Η αθέατη πλευρά:

Αγαμέμνων: Γι αυτό σου ζήτησα να μου ετοιμάσεις ένα ζεστό λουτρό. Κείνο το ρίγος– γυάλινο, γυάλινο – ξέρεις, κανείς δε θέλει να πεθάνει όσο και κουρασμένος. Ετούτη η κούρασή μου είναι ο χώρος μου τώρα, είμαι εγώ. Σαν ν' ανεβαίνω χωρίς προσπάθεια, χωρίς πόδια σχεδόν, το γαλανότατο όρος, απ' όπου θ' αγναντέψω (κι αγναντεύω κιόλας) προς τα κάτω λόφους, πεδιάδες, πολιτείες, λιμάνια και τα καράβια της πικρής επιστροφής μας στο ημικύκλιο του ερημικού γιαλού.

.....

Όρες ώρες μου φαίνεται πως είμαι ένας ήσυχος νεκρός που κοιτάζει εμένα τον ίδιο να υπάρχω. Παρακολουθεί με τ' άδεια του μάτια την κίνησή μου, τις χειρονομίες μου. Όπως τότε, μια νύχτα του χειμώνα, κει κάτω έξω από τα τείχη, μ' ένα απερίγραπτο, ψυχρό φεγγαρόφωτο κι έμοιαζαν όλα μαρμαρωμένα, καμωμένα από ασβέστη και φεγγάρι.

....

Πέρασαν τόσα χρόνια – ξεμάθαμε, ξεχάσαμε. Το σώμα, (όχι μονάχα η ψυχή) σαν να 'χει χάσει την παλιά του εκείνη βεβαιότητα, κρουστό κι ολόρθο μες στην ίδια του χαρά να υπάρχει και να βλέπεται.

Τώρα μονάχα βλέπει (δύσπιστο αυτό και γερασμένο) με μian άλλη όραση την έμπιστη και αγέραστη ομορφιά του κόσμου, που πια δεν του ανήκει.

Εξομολόγηση

....

Συγχώρεσέ μου αυτή την όραση, αυτή την ομολογία – είναι ένας τρόπος να με δείτε κι εσείς. Να γίνουμε ισόπαλοι – όπως και είμαστε – όλοι μας άοπλοι δηλαδή. Μα πάλι αυτή την ώρα αναρωτιέμαι τι τάχατε πάω να καρπωθώ, τι ν' αποφύγω τι να κρύψω μ' αυτή μου την εξομολόγηση.

...

Διόρθωσε το λάθος μου στην Αυλίδα, το πιο μεγάλο μου λάθος.

Θυμάμαι τη θεία γεύση και του ψωμιού και του κρασιού, αλλά τώρα ό,τι θυμηθώ με πονά κατάβαθα.

Αγαμ: Ορέστη, Ιφιγένεια, Ηλέκτρα, αν ήμουν ζωντανός, η προδοσία σας θα με σκότωνε μια φορά. Τώρα νεκρό με σκοτώνει δέκα. Ο νεκρός είναι ανήμπορος πια

και ανυπεράσπιστος. Δεν μπορείτε να φύγετε. Στην ανάγκη ξέχνα ακόμα και πως είσαι γιος μου. Μην ξαναπείς το όνομά μου, σβής το και από τον τάφο μου ακόμα..... σκεφτείτε το καλά, αν φύγετε από τις Μυκήνες θα 'στε ένα τίποτα.... Χειρότερο και από Τρωαδίτες πρόσφυγες.

....

Εμπόδια

Αγαμ: Φαίνεται ότι άμα κάνεις κάτι, δε γίνεται μόνο αυτό που εσύ κάνεις. Γίνονται κι άλλα που δε σε ρωτάνε για να γίνουνε... ίσως γι αυτό το λόγο κι ένα τόσο γελοίο τέλος.... Κάτι που εγώ διαρκώς αναβάλλω.

Αγαμ: Πώς αφήσαμε τις ώρες μας και χάθηκαν, πασχίζοντας ανόητα να εξασφαλίσουμε μια θέση στην αντίληψη των άλλων.....

Δεν ήθελα να με βλέπει ο γιος μου πότε άρρωστο, πότε δύσθυμο και καταπιεσμένο.... Ήταν το μέλλον μας ο Ορέστης, έπρεπε να 'χει από μένα και τις Μυκήνες μιαν ακμαία και αισιόδοξη εικόνα.

....

Θαρρώ πως δεν μ' ακούς. Σαν να βιάζεσαι. Μα ναι όλοι βιαζόμαστε, να σταματήσει ο άλλος να μιλήσουμε εμείς . Και καθέννας μας μόνο τα δικά του λόγια ακούει. Η αλήθεια είναι πως δεν μου έμοιασες καθόλου, και δεν το κρύβω πόσο με πίκραине αυτό. Όμως εσύ είσαι ο κληρονόμος μου, σε ποιον άλλον θα έδινα τις συμβουλές μου;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Η αθέατη πλευρά:

Ορέστ: Την είδες το απόγευμα στον κήπο; - τι όμορφη που είναι ακόμη – δε γέρασε διόλου, ίσως γιατί εποπτεύει το χρόνο και τον πράττει κάθε στιγμή, θέλω να πω ανανεώνεται γνωρίζοντας τη νεότητα που χάνει – ίσως γι αυτό την παίρνει πίσω..... Και η φωνή της μητέρας πόσο σύγχρονη, καθημερινή, σωστή, μπορεί να προφέρει φυσικά τα πιο μεγάλα λόγια ή και τα πιο μικρά στην πιο μεγάλη τους σημασία, όπως « μια πεταλούδα μπήκε απ' το παράθυρο, ή ο κόσμος είναι ανυπόφορα υπέροχος». Τόσο απλή και πειστική ήταν η μητέρα και δυνατή μαζί, επιβλητική και ανεξερεύνητη.

Ιφιγ: Πολύ αγαπούσε η μητέρα, κι αυτό δε συγχωρούσε στον εαυτό της αυτή η περήφανη, η ωραία, η αυταρχική, η ανεξάρτητη. Δεν συγχωρούσε το να μην είναι αυτάρκης.

Χρυσόθεμις: Η άμοιρη μητέρα τα πλήρωσε όλα μονομιάς. Ποτέ δεν την είδα να κλαίει ή να παρακαλεί. Μόνο την ύστατη στιγμή τα σκοτεινά της μάτια σταμάτησαν πελώρια, σαστισμένα, πανέμορφα, σαν μεμιάς να συλλάβαν όλο το νόημα της ζωής, όλη τη ματαιότητα της όποιας εξουσίας, ίσως κι όλο το νόημα της ομορφιάς – πάντοτε ανέφικτης κι ωστόσο βιωμένης.

Ηλέκ: Τα χέρια της ήταν άσπρα, χυτά και λυπημένα ... έτσι Ορέστη;..... ώσπου να βραδιάσει. Σελ 58

Εξομολόγηση

Κλυτ: Για την Ηλέκτρα με νοιάζει. Ξέρω τι σημαίνει να λερώσεις τα χέρια σου με αίμα, μου έμελλε κι αυτό στη ζωή μου....

Αγαπώ εσάς, αγαπώ τον Αίγισθο, θα θελα να ζήσω για να σας αγαπώ, αλλά δεν θα μ' αφήσουν.

Τον πατέρα σου Ορέστη δεν τον διάλεξα εγώ για άντρα μου. Με δώσανε στον Αγαμέμνονα.

Όταν και πάλι γέννησα κορίτσι, βλαστήμησα την ώρα και τη στιγμή που έπιασε μέσα μου ο σπόρος που το έκαμε. Είμαι μάννα και δε θα 'πρεπε να αμαρτήσω έτσι βαριά. Μετάνιωσα πικρά, έκλαψα. Και νιώθω και ένοχη Ορέστη Μπορεί για την κακοτυχία της Ιφιγένειας να φταίει η βλαστήμια μου εκείνη. Ποιος ξέρει..

Και ύστερα ήρθε η ώρα μου για σένα , Ορέστη. Αχ γιόκα μου, δε μου πάει να μιλήσω έτσι, δεν το χω ξανακάμει, αλλά πρέπει, πρέπει να σου πω ακριβώς πώς έγινε, χωρίς να κρύψω ή να αλλάξω τίποτα σελ 30

Εμπόδια

Ουσιαστικά τη ζωή μου την αποχαιρέτησα την πρώτη μέρα που ήρθα στις Μυκήνες., μα αυτό κανείς άλλος δεν το ήξερε, γιατί δεν άφησα κανέναν να το καταλάβει, ήταν το μοιραίο μου μυστικό. ....

Μπορεί με όσα αηδιαστικά κι ανατριχιαστικά σου είπα, να δηλητηρίασα αγιάτρευτα την παιδική σου ψυχή. Μπορεί να τα 'παιξα όλα για όλα και να τα 'χασα όλα, να σιχαθείς κι εκείνον κι εμένα. Αλλά είμαι σε απόγνωση. Δεν έχω άλλο τρόπο να υπερασπιστώ τον εαυτό μου. ....

Γιε μου δύσκολα λέγονται τα πάντα από μια γυναίκα, και πιο πολύ από μια μάννα στο παιδί της, αλλά πρέπει να τα ξέρεις κι αυτά από μένα την ίδια. Γιατί ενώ ο έρωτας είναι ό,τι πιο ιερό, είναι και ο πιο εύκολος τρόπος να τη διασύρουν.

Ηλέκτ: Μα ήταν κι εκείνη περιφρονημένη και παραπεταμένη Μυκήνες σήμαινε μόνο ο μέγας και ο πολύς Αγαμέμνονας. Τη μάννα μας την είχε σαν δούλα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Αθέατη πλευρά

Παράξενο, μια ολόκληρη ζωή με ετοιμάζαν κι ετοιμαζόμουνα γι αυτό.

Και τώρα μπροστά στην πύλη αυτή νιώθω ολότελα ανέτοιμος. Ανέτοιμος να- δεν το μπορώ, μου λείπει η αναλογία εκείνη η απαραίτητη με το τοπίο, την ώρα, με τα πράγματα και με τα γεγονότα. Όχι λιγοψυχία, ανέτοιμος μπροστά στο κατώφλι της πράξης, ολότελα ξένος μπροστά στον προορισμό που οι άλλοι μου έταξαν.

Ιφιγ: Εσένα σου είχαν κολλήσει στις παλάμες δυο μαχαίρια. Δεν σε είχαν να πετάς όπως εμένα, μα να τρέχεις. Από κείνα τα χρόνια ήμασταν οι άρρωστοι στην επίβλεψη τρίτων. ....

Τα μάτια μας θεέ μου, που μας τα είχαν κιόλας σφαλιγμένα. Και πια δεν μας έμενε παρά να κοιτάμε προς τα μέσα, όλο και πιο προς τα μέσα.. Να βλέπουμε πιο κάτω από το αναπάντητο, πιο κάτω από το φόβο και τον πόνο, εκείνη τη γλυκιά , ενθαρρυντική ταπεινοσύνη, εκείνη την απεριόριστη, ήμερη ένδειά μας. ....

Εξομολόγηση

Με σφίγγουν όλα αυτά σαν να με δένουν χειροπόδαρα. Δε θέλω πια ούτε να τ' ακούω, ούτε να τα βλέπω. ....

Η πόρτα ήταν μισάνοιχτη, κοίταξα και την είδα που το διάβαζε ... όσο για να μπορώ να την αγγίξω σελ 62 – 63 έλα να δεις.

Εμπόδια

Πώς γίνεται οι άλλοι να ορίζουν λίγο-λίγο τη μοίρα μας, να μας την επιβάλλουν κι εμείς να το δεχόμαστε; Πώς γίνεται μ' ελάχιστα νήματα κάποιων δικών μας στιγμών να υφαίνουν ολόκληρο το χρόνο μας, τραχύ και σκοτεινόν, ριγμένον σαν καλύπτρα απ' το κεφάλι ως τα πόδια μας....

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αθέατη πλευρά

Ορέστ: Αυτή η γριά παιδίσκη, συνετή από αντίθεση, δοσμένη στην άρνηση της ομορφιάς και της χαράς. Ασκητική, αποκρουστική στη σωφροσύνη της, μόνη και ασύνδετη. Ακόμη και τα ρούχα της πεισματικά γεροντικά, ριχτά, ξεπεσμένα, γερασμένα και το κορδόνι της στη μέση άτονο, φθαρμένο, σα φλέβα δίχως αίμα γύρω στην κοιλιά της.

Κλυτ: Η Ηλέκτρα έκανε τους δασκάλους της να τα χάνουνε. Μάθαινε σε μια μέρα όσα άλλα παιδιά μάθαιναν σε δέκα. Όταν φτιάχνανε την καινούργια πύλη, πήγαινε συνέχεια να βλέπει, ζηταγε από τους τεχνίτες σμίλη και σφυρί, ήθελε να σκαλίζει κι εκείνη. Στο τέλος της δώσανε. Μια άλλη φορά έφτιαξε μόνη της με μια σειρά καλάμια ένα ρολόι του ήλιου και δεν ήταν ακόμα δέκα χρονών.

Φόλος: Έδειχνε να 'χει αλλάξει εντελώς. Πότιζε τον κήπο, έφτιαξε μόνη της τον περιστερώννα, διόρθωσε τον παλιό αργαλειό και άρχισε να υφαίνει? Και μαζί ομόρφαινε όλο και πιο πολύ ... μάζευε νερό της βροχής για να λούζεται, αγόρασε ένα μεγάλο καθρέφτη ... έδειχνε να την έχει κυριεύσει η νέα γυναίκα, που ζωήρευε μέσα της.

Εξομολόγηση

Ήταν ω θεέ μου, ας μου το συγχωρέσει η ψυχή του που το λέω, ήταν το χάλι του κραταιού Αγαμέμνονα, το πέσιμό του, η αξιοθρήνητη όψη του .... Δεν ήθελα να το παραδεχτώ και σκαρφιζόμουν διάφορες δικαιολογίες, πως είναι κουρασμένος, άρρωστος. Κλείστηκε στα δωμάτιά του, έδινε εντολέας από εκεί, έγινε πιο δύστροπος και ξένος παρά ποτέ. ....

Τώρα λατρεύω ό,τι μισούσα τότε ... και τι καλά που έκανα να την παρακολουθώ κι έχω τόσα να της θυμάμαι και να τ' αγαπώ.... Αν είχα και το δαχτυλίδι της.... Μου είχε πει πως θα μου το δώσει τη μέρα του γάμου μου ... ξέρεις τι της απάντησα η κακούργα; « ποτέ σε μένα το παλιοδαχτυλίδι σου» ... αν βρεθεί Ιφιγένεια, μπορώ να το κρατήσω;

Τώρα μπορώ να πω ότι δεν ήμουν για τίποτα βέβαιη και πως από τον πατέρα μας δεν είχα τίποτα καλό να θυμηθώ. Με περιφρονούσε και με βασάνιζε , έχω περάσει

τα πιο πικρά παιδικά χρόνια που μπορεί να γίνουνε. Μόνο η μητέρα μας ξέρει πόσο έχω κλάψει.

Εμπόδια

Κλυτ: Η μόνη τρυφερή κουβέντα που άκουγε από το στόμα του ήταν « το πόσο θα την αγαπούσε αν ήταν αγόρι». .... Έτσι σιγά σιγά μέσα στο παιδικό της μυαλό ζυμώθηκε η ιδέα ότι εγώ που τη γέννησα κορίτσι της φταίω.. Άρχισε να με αποφεύγει. Ύστερα να με κοιτάζει εξεταστικά, σαν να ψάχνει να βρει ποια είμαι, τι είμαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Η αθέατη πλευρά

Κλυτ: Η Ιφιγένεια, το χρυσό μου μόνο στη μουσική ήταν καλή.

Ιφιγ: Απ' τα πρώτα μου χρόνια, πολύ πιο πριν από την Αυλίδα ένιωθα πάντα πως μου 'χαν δέσει τα μάτια μ' ένα ξένο μαντήλι, πως με είχαν μεταμφιέσει – δεν ήξερα σε τι – πιθανόν σε άγγελο ή ελάφι, ή πεταλούδα – δεν ήξερα. Σελ 121

Εξομολόγηση

Και τότε λαχταρούσα να κάνω έναν τεράστιο θόρυβο – να ρίξω κάτω εκείνο το άγαλμά μου στη μέση της πλατείας (και ποιος τάχα το βλέπει;) το απόγευμα μιας Κυριακής που κάνουν τον περίπατό τους αμέριμνοι άντρες και γυναίκες με ηλίθια μωρά μες στα καρότσια μ' ένα χωνάκι παγωτό στο χέρι, τόσο αμέριμνοι θεέ μου...

Ιφιγ: Ηλέκτρα, μπορείς να μας φανταστείς με παιδιά; γιατί να μην αρρωστήσουν κι αυτά σαν κι εμάς? Αφού θα μάθουν την ιστορία μας κι αφού η ιστορία μας είναι η ανίατη αρρώστια μας?

Ιφιγ: Αυτοί που εδώ τους λέμε βάρβαρους, θέλουν να μένουν βάρβαροι, για να μη μας μοιάσουν? Λυπήθηκα τ' αδέρφια μου, αλλιώς δεν θα 'φευγα ποτέ από κει. Πρόδωσα και πρόσβαλλα αγαθούς ανθρώπους, καλούς σαν παιδιά, τους είπα ψέματα πως θα γύριζα σύντομα. Τι να έκανα όμως; ο Ορέστης είχε φάει τον κόσμο να με βρει, έλεγε και ξανάλεγε «γρήγορα Ιφιγένεια, γρήγορα η καημένη η μητέρα μας σε περιμένει» Και το 'λεγε σαν να 'ταν όλα ωραία και καλά .. ενώ την είχε σφάζει ο ίδιος.

Ιφιγ: Εγώ που δεν έχω βλάψει ούτε μερμήγκι, μόνο από αγάπη.

Εμπόδια:

Ιφιγ (επιστροφή): Πόσο έχουν ξεμακρύνει τα πράγματα? Ή μήπως εμείς; Γεγονότα, αποστάσεις παρεμβαίνουν ανάμεσα στο χέρι και στο άγγιγμα, ανάμεσα στο μάτι και σ' εκείνο που βλέπει το μάτι. ...

Ωστόσο γιατί και πάλι αυτή η οργή με τον εαυτό μας που αρνείται να παραδεχτεί το ακατανόητο; Γιατί και η οργή μας που και πάλι οργιστήκαμε;

ΦΟΛΟΣ

Η αθέατη πλευρά

Καλός; όχι Ορέστη, δεν είμαι, απλώς δεν μου χρειάστηκε να 'μαι κακός. Όμως νομίζω από εκεί αρχίζει το πρόβλημα.... Λέει ας πούμε ο κόσμος « αυτός είναι άγιος άνθρωπος, δεν έχει σκοτώσει ούτε μερμήγκι» κι εγώ αναρωτιέμαι γιατί να το 'χει

σκοτώσει; στάθηκε ποτέ να παρατηρήσει τι αξία έχει αυτό το μικρότατο ζωντανό? Πόσο μυαλό, πόση θέληση..;

.....Κι όλος αυτός ο νους σ' ένα σπόρο μικρό σαν την κεφαλή της καρφίτσας..... ο σπόρος φέρεται σ' όλη του τη ζωή σαν καθαρόαιμος ντόπιος... ο άνθρωπος σαν ξένος, άσχετος, αλλοπρόσαλλος. Επειδή λοιπόν παρατηρώ πολλά τέτοια μυστήρια φαινόμενα, δεν προλαβαίνω να 'μαι καλός ή κακός κι έτσι δεν είμαι τίποτα.

Εξομολόγηση

Ιφιγένεια, γύρευα κι εγώ αυτή την ευκαιρία, γιατί μόνο σ' εσένα που είσαι αδερφή της μπορώ να τα πω όλα, και να εξομολογηθώ μάλιστα...

47-48.

Και μια και σου τα λέω όλα, θα σου εξομολογηθώ και κάτι που δεν το ξέρει ούτε η ίδια και που είναι η ρίζα της ευθύνης μου..... Από τη μέρα που σταμάτησε να με προκαλεί, άρχισα εγώ να ....θέλω να πω να αισθάνομαι, άλλωστε έδειχνε να 'χει αλλάξει εντελώς,... μαγεύτηκα κι ας μην είμαι πια νέος.

..... Μου τη φέρανε εδώ για καλύτερα κι εγώ φάνηκα ανάξιος..... είμαι κι εγώ υπεύθυνος για όσα γίνανε, Ιφιγένεια, βαριά υπεύθυνος.

Εμπόδια

Τρόμαξα...? Κι επειδή το κατάλαβε, πήγε να το δικαιολογήσει « Θέλω να κάμω ένα παιδί , μου λέει, μόνο άμα κάμω ένα παιδί, θα πάψουν να με νοιάζουν όλα τα' άλλα» Δεν την πίστεψα βέβαια, ήτανε φανερό πως ήθελε να αντιστρέψει το διώξιμό της σε εκδίκηση.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ

Η αθέατη πλευρά

Τον πατέρα μου τον λέγανε Πρίαμο, τη μητέρα μου Εκάβη... είχα πολλές αδερφές και πολλούς αδερφούς.... Ο πατέρας μου δεν έκανε κανέναν άδικο πόλεμο, ούτε θυσίασε μια κόρη του για να πετύχουν τα σχέδιά του... η μητέρα μου δεν έφερε έναν άλλο στην κάμαρά της, ούτε σκότωσε τον άντρα της... καμιά αδερφή και κανένας αδερφός μου δε σκότωσε τη μητέρα μου και το ν αγαπητικό της..... τι γυρεύω εγώ ανάμεσά σας?

Εξομολόγηση

Θυμάμαι κι εγώ έναν ψαρά κι ένα ποταμό.... Η μάννα μου κι εγώ ψάχναμε στα νερά του τη μικρή μου αδερφή.... Την έβγαλε με το δίχτυ ένας ψαράς και μας την έδωσε?

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Η αθέατη πλευρά

Κλυτ: Από τότε που τον είχε εξορίσει ο πατέρας σου, ζούσε αποτραβηγμένος σε μια ερημιά στον Πάρνωνα. Όσοι τον είχαν γνωρίσει μιλούσαν για ένα σοφό, μοναχικό άνθρωπο. Όταν τον ρώτησαν τι προμηνάει η κατάσταση που δημιούργησε ο πόλεμος, είπε: Η Τροία θα είναι το τέλος του Άργους.

Εξομολόγηση

Αίγ: Ζούμε για να κάνουμε, πεθαίνουμε για να σκεφτόμαστε

ΓΕΦΥΡΩΝΕΤΑΙ ΤΟ ΧΑΣΜΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΝΕΚΡΟΥΣ ΚΑΙ ΖΩΝΤΑΝΟΥΣ;

Μια προσωπική κατάθεση

Πίσω από την παράσταση, στις πρόβες όπου γίνεται η ζύμωση του έργου, μπαίνουμε όλοι μέσα σε μια κολυμπήθρα γεμάτη από ιδέες και συναισθήματα. Τα λόγια του έργου γίνονται δικά μας κι έτσι ο καθένας μας ανακαλεί πρόσωπα και εμπειρίες, τις οποίες μοιραζόμαστε όλοι και τότε έρχονται εκεί ανάμεσά μας όλα τα αγαπημένα μας πρόσωπα, νεκροί και ζωντανοί, νιώθουμε την αύρα τους κι αυτό είναι μια παρηγορία...